

Tworzenie prezentacji a prawo autorskie – Anna Marciniak

Korzystanie z materiałów: fotografii, filmów, opracowań pozyskanych z Internetu jest objęte regulacją ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Nie może ono, zatem odbywać się w sposób dowolny, ale musi zgodne z regułami zawartymi we wspomnianej ustawie, mającymi w szczególności na celu ochronę praw i interesów twórców.

W myśl USTAWY z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych korzystanie z materiałów: fotografii, filmów, opracowań pozyskanych z Internetu jest przedmiotem prawa autorskiego.

Art. 1. 1. Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

2. W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory:

1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe);

2) plastyczne;

3) fotograficzne;

4) lutnicze;

5) wzornictwa przemysłowego;

6) architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne;

7) muzyczne i słowno-muzyczne;

8) sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne;

9) audiowizualne (w tym filmowe).

2¹. Ochroną objęty może być wyłącznie sposób wyrażenia; nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne.

3. Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną.

4. Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.

Artykuł 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych wskazuje, co prawda, przedmiot prawa autorskiego, ale biorąc pod uwagę jego literalne brzmienie, przedmiotem prawa autorskiego, nie jest korzystanie z utworu, ale sam utwór.

Zacytowany przepis definiuje bowiem pojęcie utworu. Ustęp drugi art. 1 ustawy zawiera natomiast otwarty (przykładowy) katalog utworów w rozumieniu przywołanej ustawy. Fakt, że ustawodawca sięgnął po taką, a nie inną metodę legislacyjną (zastosowanie otwartego, a nie zamkniętego katalogu utworów), przesądza o tym, że utworami w rozumieniu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych są także inne przejawy twórczej działalności człowieka, o ile spełniają kryteria wskazane w art. 1 ust. 1 ustawy.

Na tle art. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, istotne jest także, że utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną, a także, że ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności (art. 1 ust. 3 i 4 ustawy).

Art. 5. Przepisy ustawy stosuje się do utworów:

1) których twórca lub współtwórca jest obywatelem polskim lub

11) których twórca jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, lub

2) które zostały opublikowane po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo równocześnie na tym terytorium i za granicą, lub

3) które zostały opublikowane po raz pierwszy w języku polskim, lub

4) które są chronione na podstawie umów międzynarodowych, w zakresie, w jakim ich ochrona wynika z tych umów.

Zakres ustawy doprecyzowują jej kolejne przepisy, w szczególności art. 5, ale można także wspomnieć o art. 4, który zawiera katalog wyłączeń. Zgodnie z jego treścią nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

- 1) akty normatywne lub ich urzędowe projekty;
- 2) urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole;
- 3) opublikowane opisy patentowe lub ochronne;
- 4) proste informacje prasowe.

Katalog wyłączeń zawiera także art. 1 ust. 2¹ ustawy, według którego ochroną objęty może być wyłącznie sposób wyrażenia; nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne.

Art. 6. 1. W rozumieniu ustawy:

1) utworem opublikowanym jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został zwielokrotniony i którego egzemplarze zostały udostępnione publicznie;

Ponadto art. 6 ustawy zawiera tzw. słowniczek ustawowy wskazując, jak należy roznieć użyte przez ustawodawcę e terminy.

W prawie autorskim istnieje pojęcie dozwolonego użytku, które wyznacza sposób i granice korzystania z cudzych utworów.

Art. 34. Można korzystać z utworów w granicach dozwolonego użytku pod warunkiem wymienienia imienia i nazwiska twórcy oraz źródła. Podanie twórcy i źródła powinno uwzględniać istniejące możliwości. Twórcy nie przysługuje prawo do wynagrodzenia, chyba, że ustawa stanowi inaczej.

Dozwolony użytek polega na wykorzystaniu krótkiego fragmentu dzieła z podaniem jego autora i źródła - czyli zamieszczaniu cytatów. Wolno, więc cytować fragmenty artykułów z serwisu, z podaniem źródła na sposób hipertekstowy (podawany jest kolejno autor, tytuł artykułu i odnośnik do niego, tytuł serwisu i odnośnik do niego, data ostatnich zmian w momencie tworzenia źródła - bo artykuł może się później zmieniać) albo tak jak w publikacjach na papierze. Elementy graficzne stworzone przez autora dla potrzeb serwisu i ilustracje, w tym zrzuty ekranu, również nie mogą być wykorzystywane bez zgody autora. Również domyślnie takiej autor zgody nie udziela. Jednak nie ma mowy o naruszaniu prawa, jeśli te obrazy pochodzą ze stron, rozpowszechniających darmowe grafiki. Jeśli nie, trzeba napisać mail-a do autora (lub skontaktować się z nim w inny sposób) i zapytać, czy może udostępnić swoje grafiki.

Zatem uczniowie mogą korzystać z cudzych utworów, ale w granicach dozwolonego użytku. Muszą zatem zawsze podawać źródła, z których korzystają, tworzyć przypisy i bibliografię. Podawanie, a także tworzenie przez nich bibliografii i przypisów chroni ich nie tylko przed naruszeniem ustawy o prawie autorskim, ale także – przed ewentualnymi oskarżeniami o plagiat i naruszeniami regulaminu danego konkursu.

Warto jeszcze zapoznać się z zawartością art. 8

Art. 8.1. Prawo autorskie przysługuje twórcy, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

2. Domniemywa się, że twórcą jest osoba, której nazwisko w tym charakterze uwidoczniiono na egzemplarzach utworu lub której autorstwo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.

3. Dopóki twórca nie ujawnił swojego autorstwa, w wykonywaniu prawa autorskiego zastępuje go producent lub wydawca, a w razie ich braku – właściwa organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

Pamiętajmy o tym, że w myśl ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych prezentacje naszych uczniów są także przedmiotami prawa autorskiego, a ich twórcy stają się jego podmiotami.

Źródła:

1. http://www.eioba.pl/a2576/prawo_autorskie_w_internecie
2. http://www.sciaga.pl/tekst/68773-69-prawa_autorskie_a_internet